

UZAKTAN YÜKSEKÖĞRETİM KAPSAMINDA AÇILACAK DERSLERE/PROGRAMLARA İLİŞKİN GENEL İLKELER

Bu doküman 14 Aralık 1999 tarih ve 23906 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren "Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği", kapsamındaki ders ve programlarda uyulması gereken ilkeleri belirlemek amacıyla, ilgili yönetmeliğin 5. maddesi gereğince Enformatik Milli Komitesi tarafından hazırlanmıştır.

Birinci bölüm uzaktan eğitim kapsamındaki çalışmalarda kavram terminoloji birliği sağlamak amacıyla yöneliktir. İkinci bölümde, uzaktan eğitim ders ve programlarının geliştirilmesinde ve değerlendirilmesinde uyulması gereken ilkeler

- Ders/program organizasyonunun yeterliliği
- Ders/program sunumunun teknolojik uygunluğu
- Eğitsel sonuçlar(öğrenme etkinliği)

başlıkları altında ele alınmaktadır. Üçüncü ve dördüncü bölümlerde ise etkileşimli ve etkileşimsiz olarak sunulan uzaktan eğitim derslerinde bulunması önerilen özellikler ele alınmıştır.

Uygulamalar doğrultusunda gereksinim duyulduğu ya da talep edildiği takdirde gerekli eklentiler yapılacaktır.

1 TANIM VE AÇIKLAMALAR

1.1 Tanımlar

1.1.1 Uzaktan Eğitim / Uzaktan Yükseköğretim

Öğrenci ve öğretim elemanlarının farklı coğrafi mekanlarda olduğu, ders malzemesi aktarımı ve etkileşimin teknolojiye dayanarak gerçekleştirildiği eğitim biçimidir

1.1.2 Uzaktan Eğitim Dersi

Belirli bir dersin içeriğinin uzaktan eğitim teknolojileri kullanılarak aktarılmasına yönelik organizasyondur.

1.1.3 Uzaktan Eğitim Programı

Tümü uzaktan eğitim yöntemlerine dayalı olarak verilen önlisans, lisans ya da yüksek lisans programlarına yönelik organizasyondur.

1.1.4 Sunucu Üniversite

Uzaktan eğitim amaçlı, olarak ilgili yönetmelik kapsamında ders ya da program açmak isteyen üniversite sunucu olarak adlandırılır. Sunucu üniversite uzaktan eğitim kapsamında açılan derslerin ve programların akademik standartları sağlayacak şekilde tasarlanmasını ve sunulmasını sağlamalıdır.

1.1.5 İstemci Üniversite

Uzaktan eğitim amaçlı olarak ilgili yönetmelik kapsamında ders ya da program talep eden/alan üniversite istemci (alıcı) olarak adlandırılır. İstemci üniversiteler uzaktan eğitim kapsamında açılan dersleri ve programları alabilmek için sunucunun öngördüğü teknik altyapıyı ve idari organizasyonu kurmuş olmalıdır.

1.1.6 Kredilendirme

Sunucu üniversite tarafından hazırlanan ders projesinin, EMK tarafından bu dokümandaki ilkelere göre değerlendirilmesi sağlanır. Bu değerlendirme sonunda Komite, kendi hazırladığı değerlendirme yönergesine uygun olarak başarılı bulunan her projeye Aı B veya C notlarından birini verir. Notlama, dersin içeriğini oluşturan konunun uzmanlarını da içine alan alt komiteler tarafından takdir olunarak EMK'ya bildirilir. Bu notların ilanı zorunlu değildir.

1.1.7 Not Bildirim Formu

Dersin sonunda, yönetmelikte belirtilen nitelikte yapılan sınavların sunucu üniversite tarafından düzenlenen sonuç listesidir. Bu liste, istemci üniversite rektörlüğüne gönderilir.

1.1.8 Özel Öğrenci

Bir yükseköğretim kurumu öğrencisi olup, bağlı olduğu programdan bağımsız olarak belli bir konuda kendi isteği ile bilgi edinmek veya bilgisini artırmak isteyen kişidir. Bu kişiler, sunucu üniversitenin belirleyeceği koşullarla dersi alabilirler.

1.1.9 Ders İzleme ve Değerlendirmesi

Öğrencilerin uzaktan eğitim kapsamındaki derslere erişimlerinin değerlendirilmesi sunucu üniversitenin sorumlu öğretim üyesi tarafından yapılır. Bu değerlendirmenin nasıl yapılacağı, ders başlamadan önce istemci üniversiteye ve derse kayıt yaptıran öğrencilere bildirilir.

1.2 Uzaktan Eğitim Teknolojileri

Uzaktan eğitimde yararlanılan teknolojiler geleneksel olarak aşağıda belirtilen dört kategoride ele alınır ve kendi içinde çeşitli alt gruplara ayrılır. Söz konusu teknolojilerden yararlanarak derslerin senkron (eşzamanlı) ya da asenkron (eşzamansız) sunumuna dayalı eğitim modelleri oluşturulabilir.

1.2.1 Basım

Uzaktan eğitim uygulamalarının temel eğitim malzemesi olup, ders kitabı, yardımcı kitap, alıştırma, ders sunum çizelgesi (syllabus), örnek olaylar ve haber bültenleri posta yoluyla öğrencilere ulaştırılır.

1.2.2 Ses (Audio)

Sese dayalı kaydedilmiş derslerin yayın yoluyla öğrencilere ulaştırılmasını ve tam etkileşimli ses konferans tekniklerinin tümünü kapsar.

1.2.3 Görüntü (Video)

Görüntüye dayalı kaydedilmiş derslerin, bantlan TV yayını şeklinde veya canlı yayın yoluyla ve öğrencilerin yayın sırasında soru sormalarını sağlayacak şekilde tam etkileşimli olarak sunumuna dayalı tekniklerin tümünü kapsar.

1.2.4 Bilgisayar (Elektronik Ortam)

Derslerin iletişim ağına bağlı bilgisayarlar üzerinden tam veya sınırlı etkileşimli ya da etkileşimsiz (bağımsız/stand alone) olarak sunumunu sağlayan ve aşağıda açıklanan tekniklerin tümünü kapsar.

1.2.4.1 Bilgisayar Destekli Eğitim

Bilgisayarın tek başına öğretici makine olarak kullanıldığı ders malzemeleri sunum biçimidir. Başka bir ders malzemesi olmaksızın ders öğretmeye yönelik çoklu-ortam (multi-medya) yazılımları bu kategoride ele alınır.

1.2.4.2 Bilgisayar Yönetiminde Eğitim

Bilgisayar destekli ders yazılımlarının öğrenci kayıtları ve ders yönetim yazılımları ile desteklendiği uygulamadır.

1.2.4.3 Bilgisayar Ortamında Eğitim

Dersle ilgili malzemelerin aktarımı için bilgisayarın etkileşimli kullanıldığı sistemdir. E-posta, faks, gerçek zamanlı bilgisayar konferansları (computer conferencing) bu tür uygulamalardır.

1.3 Sunum Teknikleri

Uzaktan eğitim teknolojileri ses veya görüntüye dayalı manyetik ve optik ve basılı malzemesinin öğrencilere ulaştırılması ya da etkileşimsiz olarak sunulmasını sağlayacak şekilde seçilebilir. Ancak günümüz uzaktan yüksek öğretiminde etkileşimi sağlamanın giderek önem kazandığı düşünüldüğünde, sınırlı ya da tam etkileşimli uzaktan ders sunum teknikleri kullanılmasına ağırlık verilmesi önerilir. Aşağıda çeşitli uzaktan eğitim ders sunum tiplerine ilişkin hazırlama ilkelerine yer verilmiştir. Belli başlı ders sunum kategorileri şunlardır:

- Etkileşimli sunum
- Senkron
- Asenkron
- Etkileşimsiz sunum

1.3.1 Senkron Sunum

Senkron sunumlu uzaktan eğitim, sunucu taraftaki öğretim üyesi ile istemci taraftaki öğrencilerin eşzamanlı olarak (canlı bağlantı yoluyla) ders etkileşimi içinde oldukları uygulamalar bütünü olarak tanımlanır. Bunun da en yaygın uygulaması videokonferans yöntemidir.

1.3.2 Asenkron Sunum

En güncel asenkron sunum yöntemi web tabanlı alanıdır. Web tabanlı asenkron derslerde ders malzemesi büyük ölçüde web üzerinden sunulur. Ders, öğrenci destek hizmetleri, iletişim, etkileşim ve ölçme-değerlendirme aktivitelerini de genellikle web üzerinden gerçekleştirir. Videokaset gibi yardımcı malzeme de kullanılabilir. Öğrenci ile öğretim üyesinin fiziksel olarak yüz yüze gelmemesi nedeniyle ders malzemesi, iletişim ve diğer destek sayfalarının eğitsel açıdan öğrencinin ilgisini ekranda tutacak şekilde tasarlanması gerekir.

1.3.3 Etkileşimsiz Sunum

Burada ders içeriği tek yönlü olarak öğrenciye sunulmaktadır ve etkileşim son derece sınırlıdır. CD-ROM, videokaset gibi malzemeler ya da TV yayını gibi sistemler bu kategoriye girer.

2. DERS / PROGRAM TASARIMI VE ORGANİZASYONUNDA UYULMASI GEREKEN İLKELER

2.1 Ders/Program Organizasyonun Yeterliliği

Ders içeriğinin (müfredat) tam ve etkin bir şekilde aktarılmasını sağlayacak organizasyonun sunucu ve istemci tarafından sağlanmış olmasıyla ilgilidir. Bu doğrultuda, istemci ve sunucu üniversitelerin;

- Sunucu /istemci altyapı organizasyonu,
- İletişim/etkileşim,
- Öğrenci destek hizmetleri,
- Ölçme Değerlendirme konularındaki düzenlemeleri yapmaları ve uzaktan eğitim teknolojilerinden yararlanmada gerekli teknik standartlara uymaları beklenir.

2.1.1 Sunucu / İstemci Altyapı Organizasyonu

Ders sunumu için, öngörülen ortamlarda, ders malzemesi hazırlayacak ve sunacak teknik altyapı bulunmalı; ders malzemelerinin öngörüldüğü biçimde iletilmesini sağlayacak organizasyon kurulmuş olmalıdır.

İstemci üniversite, sunucu üniversitenin öngördüğü teknik altyapı ve organizasyonu sağlamakla yükümlüdür.

Sunucu, ders sunumunda yararlanılacak donanımın ve yazılımın etkin kullanımı konusunda eğitilmiş olmalıdır.

Derse kayıt ve not bildirim işlemleri, ilgili yönetmeliğe uygun olarak yapılabilir. Dersi alacak öğrencilere, ders sunum teknolojisi konusunda yeterli bilgilendirme yapılmalı ve gerekiyorsa ön eğitim verilmelidir.

2.1.2 İletişim / Etkileşim Ders / Program

Ders sunumu için çeşitli uzaktan eğitim teknolojilerinden yararlanılabilir. Ancak, açılan tüm ders ya da programlar için sunucu üniversitede web sayfaları bulunmalı, öğrenci-öğretici iletişimi ağırlıklı olarak bu yolla sağlanmalıdır

İstemcinin dersi alan öğrencilere yeterli kapasitede ve eğitim süresince internet erişimine olanak sağlayacak altyapısı olmalıdır.

Sunucu üniversite ve istemci üniversite her ders için birer öğretim elemanını ders koordinatörü olarak atayacaktır. Sunucu üniversitede, koordinatör, dersi veren öğretim üyesi olabilir.

Uzaktan eğitim uygulamalarında etkileşimin (öğrenci-öğretim elemanı, öğrenci-ders malzemesi, öğrenci-öğrenci) nasıl sağlanacağı planlanmalı ve uygulanmalıdır.

2.1.3 Öğrenci Destek Hizmetleri

Ders başlangıcında, uygulanacak kurallar, ölçme değerlendirme biçimi, ders sunum çizelgesi (syllabus) vb. gerekli açıklamalar yapılmalı ve bu bilgiler web ortamında da bulunmalıdır.

Öğrencilere sunulacak veya gönderilecek her türlü ders malzemesi, ders planında öngörülen sürelerde ulaştırılmalıdır.

2.1.4 Ölçme – Değerlendirme

Ölçme-değerlendirme, her tür eğitsel uygulamanın temel öğelerinden birisi olup, öğrencilerin ders başarısı (notu) yanında, bu dersin eğitsel başarısıyla ilgili geri-beslemeyi de içermelidir.

Ölçme-değerlendirme biçimleri dersin/programların amaçları ve içeriğiyle uyumlu olmalıdır.

Ölçme-değerlendirme, öğrencilere kendi öğrenme hızlarını ve düzeylerini değerlendirebilme ve yetersiz oldukları alanları belirleyebilme olanağı sağlamalıdır

2.2 Ders / Program Sunumunun Teknolojik Uygunluğu

Sunum ortamının ve ders malzemelerinin dersin kapsamını tam ve etkin bir şekilde öğrencilere aktarmasının sağlanmış olmasıyla ilgilidir.

2.2.1 İçerik ve Sunum Teknolojisi

Ders sunumunda, teknolojinin rolü çok önemli olmakla birlikte, ders tasarımında sunum teknolojisinden daha çok, eğitsel sonuçlar göz önüne alınmalıdır. Bu nedenle sunum teknolojisinin belirlenmesinde; dersin içeriği, öğrencilerin gereksinimleri ve ders sunumunda öğretim üyesini kısıtlayan faktörler esas alınarak bir seçim yapılmış olmalıdır.

Derse kayıtlı öğrenci sayısı öngörülen teknoloji açısından yönetilebilir büyüklüklerin üzerinde olmamalıdır.

2.2.2 Eğitsel Tasarım

Ders içeriğinin öngördüğü eğitimin, en etkili ve verimli şekilde sürdürülüp sonuçlandırılması için eğitim kuramları ve eğitim teknolojisi olanakları çerçevesinde sistematik bir planlama, geliştirme, uygulama ve değerlendirme süreci olan eğitsel tasarım gerçekleştirilmiş olmalıdır.

2.3 Ders / Program Etkinliğinin Değerlendirilmesi

Dersle ilgili problemlerin belirlenmesi ve giderilmesine yönelik olup, ders sunumu sonunda öğrenme hedeflerine ulaşma, ders sunum teknolojilerinin etkin kullanımı ve sunum biçimiyle ilgili öğrencilerin görüşlerini kapsar.

Ders sunum süreci sırasında yapılan gözlemler ve öğretim elemanları ile öğrencilerin değerlendirmelerine dayanır.

3. ETKİLEŞİMLİ UZAKTAN EĞİTİM DERSLERİNDE BULUNMASI ÖNERİLEN ÖZELLİKLER

3.1 Senkron Sunum - Video konferans

Bir dersin eşzamanlı sunumu, sunucu ve istemci arasında kurulacak yer uydu radyolink, kiralık özel hat, ISDN ya da internet/intranet üzerinden iki yönlü tam etkileşimli canlı yayın yoluyla gerçekleştirilebilir. Hangi tip videokonferans uygulamasına yönelineceği, sunucu ve istemcinin sahip ya da kurmaya hazır oldukları altyapı donanımına bağlıdır. Radyolink bağlantılı yayınlarda, sunucu ve istemci taraflarda, birbiriyle uyumlu verici istemci terminaller ve bunlar üzerinden karşılıklı bağlı stüdyo-sınıflar bulunmalıdır. Bu stüdyo-sınıflardaki yayın donanımı endüstriyel kalitede seçilmeli, ileri ders sunum gereçleri (bilgisayar, doküman kamerası, whiteboard) bulundurulmalı ve yetkin bir ses ve ışık düzeni sağlanmış olmalıdır. İstemci taraftaki stüdyo-sınıflarda canlı yayının videokasetlere kaydedilmiş versiyonları ve manyetik ya da optik her türlü kayıt malzemesinin sunumunu sağlayacak gösterim gereçleri (video, CD/DVD oynatıcı, bilgisayar) bulundurulması önerilir.

Sunucu ve istemci üniversiteler, canlı ders yayınına radyolink yerine ağ-tabanlı olarak iletmeyi ve almayı da yeğleyebilir. Bu durumda sunucu ve istemci üniversiteler arasında uçtan uca kiralık özel hat ya da İSON bağlantısı kurulabilir veya internet/intranet bağlantısı tercih edilebilir. Bu türden bağlantılarda tatminkar bir görüntü kalitesinin sağlanabilmesi için en az 128 kb/sn, tercihen 256 kb/sn ve daha yüksek hızlardaki bağlantı seçeneklerine yönelinmesi gerektiği göz önünde bulundurulmalıdır.

Ağ tabanlı video konferans uygulamalarında da radyolink bağlantılı sistemlere benzer şekilde, akustik ve ışık düzeni iyi tasarlanmış ve en az endüstriyel yayın kalitesinde

stüdyo-sınıfların sunucu ve istemci taraflarda kurulması gerekecektir. Buna ek olarak, ISON ya da kiralık hat bağlantılarına uygun videokonferans cihazları bulunmalıdır. Ancak, bunun bir istisnası PC-tabanlı video konferans uygulaması olup, bu uygulamada istemci tarafta stüdyo sınıf yerine, çoklu-ortam destekli bir bilgisayar laboratuvarı bulunması yeterli olacaktır. Bir kişisel bilgisayar başına, en çok iki öğrenci olarak gruplanabilecek öğrenciler monitörlerinde canlı olarak dersi izleyebileceklerdir.

Senkron sunum uygulamalarının tümünde dersin sunucu üniversite tarafında dersin bir web yöresi yaratılmalı ve bu yörede bulunacak ders planı, özet içerik sunumu (isteğe bağlı), elektronik posta, sohbet, ödev verme/toplama, duyuru panosu ve öğrenci not listesi sayfalarıyla öğrenci-öğretim elemanı etkileşimleri sağlanmalıdır. Bu web sayfalarının grafik tasarımı ve stil açısından, Bölüm 3.2.1'de anlatılan özellikleri taşıması önerilir.

Senkron sunum uygulamalarında alıcı tarafta görüntü kalitesinin yeterli olabilmesi için altyapı özelliklerinin yeterli olmasının yanı sıra, sunucu üniversitede, öğretim elemanının ders anlatma sırasında kullanacağı basılı malzemenin (ders notları) hazırlanmasında ve ders anlatma sırasında belli ilkelere uyması önerilir. Bu ilkeler aşağıda sıralanmıştır:

3.1.1 Senkron Ders Sunum Malzemesi Hazırlama Önerileri

Senkron ders sunumuna dönük hazırlanacak derslerin, sunum ortamının teknik olanak kısıtları göz önüne alınarak önceden planlanması, yazılı ve görsel malzemenin tutarlı bir format dahilinde önceden hazırlanması/tasarlanması ve öğrenci ilgisini artıracak teknik ve malzemeler içermesi istenir. Senkron ders sunumlarında öğretim elemanlarının karatahta yerine doküman kamerası kullanmaları hemen hemen kaçınılmaz bir zorunluluk olduğundan kullanacakları basılı ve her türlü görsel malzemenin belli teknik ilkelere uyularak hazırlanması gerekir:

- Ders notları A4 formatında açık mavi/gri kağıda kolay okunabilir ve en az 30 punto bold fontlar seçilerek yatay (landscape) basılmalıdır.
- Olabildiğince kısa ve net ifadeler kullanılmalı ve satırlar arasında en az çift boşluk bırakılmış olmalıdır.
- Yazılı malzeme bol grafik, şema ve resimle desteklenmelidir.
- Yaygın olarak kullanılan sunum yazılımlarından yararlanılması önerilir.
- Elle grafik çizilecekse koyu renkli ve en az 1mm uçlu marker kalemleri kullanılmalıdır.
- Her sayfanın köşesinde boş bir pencere bırakılırsa, yayın masası bu pencereye öğretim elemanının görüntüsünü oturabilecek ve böylece

öğrencilerin öğretim elemanı ve ders malzemesini aynı anda görmeleri mümkün olacaktır.

- Görüntüsünün iletmeye uygun olmaması nedeniyle ders sunumu tepegöz ile yapılmamalıdır.

3.1.2 Ders Anlatımı Sırasında izlenecek Yaklaşımlar

Senkron uzaktan eğitim uygulamalarında öğretim elemanı bu yeni tarzda ders vermeye ve altyapısını kullanmaya kendisini hazırlamalı ve ders öncesinde kendisine yeterli bir alışma dönemi ayırmalıdır. Bu tür uygulamada öğrenci ve öğretim elemanının yüz yüze bir konumda bulunmaması nedeniyle doğabilecek etkileşim eksikliği öğretim elemanının izleyeceği doğru yaklaşımlarla aşılabilir.

Bunun yanı sıra kamera önünde uyulması gereken bazı kurallarda mevcuttur:

- Öğretim elemanları istemci sınıftaki öğrencileri teker teker ve adlarıyla tanımaya çalışmalı, anlatım sırasında doğrudan kameraya bakarak göz kontağı sağlamaya çalışmalı ve öğrencileriyle teknoloji destekli etkileşimlere açık olmalıdır.
- Öğretim elemanı kamera karşısında, bir örgün öğretim sınıfında olduğu ölçüde hareket edemeyeceğini ve hatta sınıfta dolaşamayacağını kabullenmelidir; zira bu, kameranın izlemesini zorlaştırır.
- Siyah-beyaz desenli, ya da parlak ve çarpıcı kumaşlardan yapılmış giysiler kamera çekimlerine uygun olmayıp alıcı tarafta rahatsız edici görsel etkileri olur.
- Kullanılacak metal takılar, ceplerdeki bozuk para, anahtar türü metal aksamdan kaynaklanan gürültüler mikrofon sesine karışarak ses kalitesini bozar.

3.2 Web Tabanlı Asenkron Sunum

Bu tür derslerin hazırlayıcılarının, bir ders geliştirme/verme aracı kullansınlar ya da kullanmasınlar, web sayfalarında bulundurmaları gerekenler iki yönden ele alınabilir.

- Grafik Tasarımı ve Stil
- Genel Yapı ve Format

3.2.1 Grafiik Tasarımı ve Stil

Derslerin içerik kısmının kullanıcının dersi akılda kalıcı bir şekilde izleyebilmesi açısından iyi bir grafik tasarımına ihtiyacı vardır. Buna göre aşağıdaki kıstaslara uyulması önerilmektedir:

- Dersi oluşturan web sayfaları rahat gezinmeyi sağlayacak bir yapı izlemeli ve bunu oluşturacak grafik araçlarla desteklenmelidir (Örneğin ileri, geri düğmeleri).
- Ders metninin satırları ekran boyutunun %70 - %75'ni kaplayacak şekilde düzenlenmeli, sayfaların konu bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çok uzun olmamasına özen gösterilmeli, ekran çözünürlüğünün 600'800 olmasına dikkat edilmelidir.
- Çok fazla renk kullanılmamalı ve belli renk kombinasyonlarından kaçınılmalıdır (örneğin sarı+beyaz, kırmızı+siyah, mavi+yeşil).
- Ders genelinde mümkün olduğunca "serifsizll font kullanılmalı, ana başlıklar ve alt başlıklardaki font büyüklüğü ve bütünlüğüne dikkat edilmeli ve bu bütünlük ders genelinde korunmalıdır.
- Çok küçük ya da çok büyük fontlardan kaçınılmalı, uzun bir metnin tamamı büyük harfle yazılmamalıdır.
- Ders notları içerisinde akılda kalıcılığı artırmak açısından resimlerle ya da diğer çoklu-ortam araçlarıyla kolayca anlatılabilecek bir nesneyi metinlerle açıklamaktan kaçınılmalıdır. Ancak gereksiz ve konuyla ilgisiz süslemeler kullanılmamalıdır. Resimler için uygun çözünürlük ve boyut kullanılmalıdır.
- Grafik tasarımı yapılırken erişim hızı önemle göz önünde bulundurulmalıdır.
- Birden fazla ders içeren paketlerde ekran tasarımı açısından bütünlük ve tutarlılık sağlanması gerekmektedir.

3.2.2 Genel Yapı ve Format

Bir web tabanlı derste tarayıcı (browser) ile ulaşılabilen aşağıdaki sayfalar bulunmalıdır. Dersin izlenmesini kolaylaştırmak açısından bu sayfalar arasında düzgün bir yapı kurulması önemlidir.

- Kapak sayfası
- Ders içeriği sayfası
- Ders sayfalarıTartışma grubu sayfaları
- Öğrenci listelerini atlama sayfaları
- Ödevli alıştırma sayfaları (Ders malzemesi içerisinde de yer alabilir)
- Sıkça sorulan sorular (Dersin birden fazla kere verilmesi durumunda)
- Ek bağlantı sayfaları

- Web tabanlı derslerin izlenmesi ile ilgili bilgi sayfası

3.2.2.1 Kapak Sayfası

Bu sayfada bulunması öngörülenler şunlardır:

- Dersin tam adı, bölümü, kodu, kredisi
- Öğretim elemanları web sayfalarına bağlantılar (link)
- Ders planı sayfasına bağlantılar
- Tartışma grubu sayfasına bağlantılar
- Duyurular/ödevler sayfalarına bağlantılar
- Ders malzemesine bağlantılar
- Bağlantı kurulabilecek kişi/kişilerin telefon/adres/faks/e-posta bilgileri

3.2.2.2 Ders Planı Sayfası (Syllabus)

Bu sayfada;

- Dersin amacı / hedefi, önkoşullar, katalog bilgileri
- Dersin yürütülüş şekli (varsa kaç saat yüz yüze vs.)
- Ders kitabı ve yardımcı kaynaklar
- Notlama bilgileri
- Haftalık program bulunmalıdır. Haftalık program tercihen tüm ödev ve sınav tarihlerini içermelidir.
- Haftalık programdan ders sayfalarına bağlantılar bulunmalıdır.

3.2.2.3 Ders Sayfaları

Bu sayfalarda ders notları, etkileşimli örnek ve alıştırmalar v.b. bulunacaktır. Ders notlarının hazırlanmasında ve sunulduğunda aşağıdaki eğitsel ilkelerin izlenmesi yararlı olacaktır:

- Her konunun başında konunun öğrenme hedefleri bulunmalıdır,
- Ders notları ders kitabı gibi yazılmamalıdır. Öğrencilerin, ayrıca ders kitabı olduğu unutulmamalıdır. Ders notları sınıflarımızda anlattığımız kapsam ve uzunlukta olmalı; ancak, hatasız ve düzgün bir dille yazılmasına özen gösterilmelidir. Daha fazla ayrıntı için bağlantı ya da okuma ödevi verilebilir.

- Ders notları, konu bütünlüğü olan paketler halinde hiyerarşik bir yapı izlemelidir.
- Öğrenci motivasyonu ve aktif öğrenmeyi destekleme açısından en fazla birkaç web sayfası sonunda okuma dışında yapılması gereken bir aktivite eklenmelidir. Bunlar, etkileşimli (interaktif) alıştırmalar (kısa cevabı olan ve sistemde hemen değerlendirilip sonuçlandırılacak türde sorular) ve konuya bağlı olarak animasyon, simülasyon, film, ses vb. gibi çoklu-ortam araçları olabilir.

3.2.2.4 Tartışma (Forum,Chat) Grubu Sayfaları

Bu sayfada tercihen konulara ayrılmış ve tarih sırasına dizilmiş mesajlar görünmelidir. Mesajlar öğretim elemanları ve öğrenciler arasında asenkron olarak yollar. Bu amaçla, öğrencileri gruplara bölerek kendi aralarında ve gruplar arasında tartışmalar yapmaya olanak sağlayan yazılımların kullanılması (forum) yararlı olacaktır. Web tabanlı derslerin bu özelliğinin iletişimi artırıcı rol oynaması beklenmektedir. Ayrıca, senkron tartışmalara olanak sağlayacak bir ortamın (chat) yaratılması da mümkündür.

3.2.3.5 Ödev / Sınav / Duyuru Sayfaları

Burada ödev/proje/sınav vb. soruları ve duyurular bulunur. Ödevlere ders notlarından bağlantılarla da ulaşılabilir. Ödevlerin hazırlanması ve internet aracılığıyla yollanabilmesi için öğrencinin yapması gerekenler açıkça yazılmalıdır.

3.3.2.6 Sıkça Sorulan Sorular Sayfaları

Burada dersin bir kereden fazla verilmesi durumunda konu bazında gruplanmış olarak öğrenciler tarafından en çok sorulan sorular ve cevapları bulunur.

3.2.3.7 Ek Adres Sayfaları

Ders ile ilgili ek internet adresleri buraya konulmalıdır. Bu adreslerin hangi konuyla ilgili olduğu adresin altında bir iki cümleyle belirtilmelidir. Ek adreslerin konular bazında gruplandırılması yararlıdır.

3.2.3.8 Asenkron Derslerin İzlenmesi İle İlgili Bilgi Sayfası

Bu sayfada aşağıdaki bilgiler bulunmalıdır:

- Kullanılacak bilgisayarların özellikleri
- Kullanılacak tarayıcının özellikleri, sürüm, v.b
- Derse özel konular (özel yazılım kullanılacaksa ona ilişkin bilgiler)

- Ders malzemesinde gezinme ile ilgili genel bilgiler

4. ETKİLEŞİMSİZ SUNUMLU DERS VE MALZEMELER

4.1 Etkileşimsiz Sunum Amaçlı Ders Malzemeleri

4.1.1 Basılı Malzemeler

Tüm eğitim süreçlerinin temel ögesi olup, ders ve yardımcı kitapları, çalışma kılavuzları, bültenler vb. şeklindeki basılı malzemelerdir. Aşağıda belirtilen özellikler göz önüne alınarak, grafik, şekil ve örneklerle desteklenerek kolay anlaşılır bir biçimde uzman ekiplerce hazırlanırlar:

- Açık bir şekilde belirtilmiş amaçlar
- Basılı malzemenin etkin kullanımı konusunda yönlendirici açıklamalar
- Kullanıcıya kolay gelen stilde yazım
- Kısa, yönetimi kolay öğretici bölümler
- Çok sayıda örnek
- Sözel anlatım yerine mümkünse şekillere dayalı anlatım
- Başka medyalara bağlantı kurucu açıklamalar
- Farklı öğrenme ihtiyaçlarının göz önüne alınmış olması
- Öğrencileri basılı malzemeyi kullanmaya teşvik edecek alıştırımlar
- Öğrencilerin kendi öğrenme etkinliklerini ölçebilecekleri geri besleme mekanizmaları
- Başkalarından yardım alma konusunda tavsiyeler.
- Net ve kolay anlaşılır bir dil
- Ucuz, erişimi ve kullanımı kolay, taşınabilir, kullanım esnekliği olan bir eğitim malzemesi olup gözden geçirilerek yenilenmesi kolaydır. Okuma becerilerine dayanması, etkileşim ve geri bildirim için sağlamaması, sunum biçiminin büyük ölçüde yazı olmak üzere şekil ve fotoğraflarla sınırlı olması önemli eksiklikleridir.

4.1.2 Ses Kaseti

Bu ortamda hazırlanan ders malzemelerinin öncelikle teknik kalitesinin yüksek olması gerekmektedir. Bunun için ses kayıtlarının yapıldığı stüdyoların, ses yalıtımı yapılmış olması, kaliteli mikrofonlar ve mikserler kullanılması önerilmektedir. Master ders programının kaydı ve kurgusu Mini-Disk (MD) ya da DAT gibi formatlarda yapılmalıdır. Master programların öğrencilere ulaştırılmak için yapılacak kopyası, krom (chrome) alaşımı taşıyan kasetlere yapılmalıdır.

Programlarda seslerinden yararlanılacak, özellikle sunucu, spiker, anlatıcı gibi ana öge olan kişilerin "diksiyon" dersi almış alanlardan ve bu işi profesyonelce yapanlardan seçilmelidir.

Öğrencilerin ellinde var olan kitabı aynen okumadan kaçınılmalıdır. Bunun yerine öğrencilerin ders kitaplarında yer alan grafik, tablo vb. gibi görsel anlatım araçlarının daha iyi anlaşılmasını sağlayacak yöntemler kullanılmalıdır. Ayrıca, kitap içinde yer alan konular üzerine örnek olaylar, dramalar, söyleşiler yapılmalıdır.

4.1.3 Videokaset

Bu ortamda hazırlanan ders malzemelerinin öncelikle görüntü ve ses açısından teknik kalitelerinin yüksek olması gerekmektedir. Bunun için video programların üretiminde kullanılan araç ve gerecin profesyonel düzeyde olması ve master programların en az Betacam formatta hazırlanması önerilmektedir. Öğrencilere dağıtılacak kaset formatlarının ne olacağı önceden duyurulmalı ve yüksek kaliteli kasetlere kopyalama yapılmalıdır.

Bilindiği gibi video, görüntüleri hareketli olarak izleyicisine sunar. Bu ortamın en önemli avantajlarından biri budur. Bu nedenle videokaset olarak öğrencilere hazırlanacak programlarda hareketli grafik, animasyon gibi görsel malzemenin kullanılması gerekir. Böylece öğrenci, ders kitabında hareketsiz olarak gördüğü bir tabloyu, aşama aşama değişimini görerek daha rahat anlar. Öğrenci, videokasetteki programları istediği zaman geriye alıp, yeniden izleyebilir ya da görüntüyü dondurabilir. Bu ortamın sağladığı böylesi avantajlardan ders programları hazırlanırken yararlanılmalıdır. Sınıf ortamında yapılan derslerin ses ve görüntü kalitesi sağlanarak çekilmesi ve videokaset olarak öğrenciye posta veya 'videostreaming' yoluyla aktarılması da özellikle asenkron sunum uygulamalarında izlenen bir yoldur.

4.1.4 Kompakt Disk (CD) ve DVD

Etkileşimsiz sunum amaçlı ders malzemeleri arasında en güncel olanları, ses (audio) CD, video CD ya da DVD gibi optik kayıt ortamlarına aktarılanlar oluşturmaktadır. Bu türden malzeme için de, Bölüm 4.1.2 ve 4.1.3'de belirtilen pedagojik yaklaşımlar ve kayıt koşulları tümüyle geçerlidir. Bunun yanı sıra sözü edilen optik kayıt formatlarının

aşınmazlık, eskimezlik, yüksek ses ve görüntü kalitesine sahip olma gibi özelliklerinin yanı sıra çalınabilmeleri ya da gösterilebilmeleri için yalnızca çoklu-ortam destekli bir bilgisayar gerektirmeleri gibi diğer baskı malzemesine göre avantajları mevcuttur.

4.2 Etkileşimsiz Sunum Amaçlı Sistemler

4.2.1 Televizyon Yayını

Televizyon kanallarından yayınlanmak için hazırlanan eğitim programlarının üretiminde öncelikle teknik yayın standartlarına uygun araç ve gereç kullanılmalı ve profesyonel kalitede yayın standardında çalışılmalıdır. Televizyon programı hazırlamak farklı uzmanlık alanlarından gelen birçok kişinin çalıştığı, bir ekip işidir. Eğitim programları söz konusu olduğunda yönetmen, yapımcı, senaryo yazarı, sanat yönetmeni, görüntü yönetmeni, sesçi, kurgucu, ışıkçı, sunucu, oyuncu vb. gibi çalışanların yanı sıra, ele alınacak dersin uzmanı, yazarı ve editörü de ekip içinde görev alır. Dersin uzmanı, yazarı ya da editörü alanında yaptığı çalışmalarla kendini kanıtlamış ve televizyon yapım sürecinden bilgisi olan kişilerden seçilmelidir. Hangi dersin, hangi konularının televizyon programı olarak üretileceğine önceden karar verilir ve buna bağlı olarak senaryo yazımı çalışması yapılır. Burada kullanılan en önemli kriterlerden biri program süresidir. Yapılan araştırmalar, bir eğitim programının süresinin 15 ile 20 dakika arasında olması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Bir diğer kriter de programın "kimin için" veya "kime yönelik" hazırlandığıdır. Başka bir deyişle, programın hedef kitlesinin kim olduğu saptanmalıdır. Bu iki kritere bağlı olarak programın öğretime yönelik ana ve alt amaçları saptanır.

Programın içinde tekrar ve özet verilmeye dikkat edilir. Kullanılan konuşma ve yazı dili anlaşılır olmalı ve kısa cümleler kurulmalıdır. Görselleştirmeye uygun program tasarımı yapılmalıdır. Programda anlatım türü olarak; sohbet, tartışma, doğrudan anlatım, drama, belgesel, örnek olay gibi yöntemler kullanılabilir. Anlatım türünün saptanması doğrudan anlatılacak konuya bağlıdır. Ancak, hangi tür kullanılırsa kullanılsın, konunun günlük yaşam içindeki örnekleri titizlikle saptanmalı ve programa konulmalıdır.

Programda hareketli grafik, animasyon vb. gibi hareketli görsel malzemeler kullanılmalıdır.

Programın yapım süreci tamamlandığında, hedef kitle arasından seçilecek küçük bir gruba program izletilmeli ve onlardan gelen tepki göz önüne alınarak, gerekirse programda değişiklik yapılabilir.

Program yayına hazır olduğunda, bunun ne zaman ve kaç kere yayınlanacağı konusunda yayın planı çalışması yapılmalıdır. Ayrıca televizyon yayınının öncesinde yayın kitapçığı hazırlanarak, yayınlanan programın ne zaman izlenebileceği bilgisi ve bunun yanı sıra, yayın anında, hangi programın yayında olduğu bilgisi öğrenciye

ulaştırılmalıdır.